

تاریخ و فرهنگ موسیقی جهان

حسن زنداف

انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۸

کتاب «تاریخ و فرهنگ موسیقی جهان» که در پانزده بخش ارائه شده از منابعی سود می‌برد که در دانشگاه‌های موسیقی اروپا تدریس می‌شود. مولف در ابتدا متذکر این معنا شده است که شناخت کل تاریخ موسیقی جز با مطالعه در تاریخ میسر نیست و اتکای صرف به موسیقی غرب و شناخت سونات‌ها و سمفونی‌ها ما را از خطا دور نمی‌کند. زنداف ابتدا در اشاره به تاریخ موسیقی و مقدماتی از تاریخ و فرهنگ جهان معتقد است قدیمی‌ترین اسناد به دست‌آمده نشان از فرهنگ متعالی‌ای دارد که متعلق به آسیای قدیم است. به نظر وی مردم آسیا، موسیقی تک‌صدایی و تزئین شده‌ای به کار می‌بردند، ملودی‌های اولیه بر هم تأثیر گذاشته و نوازندگان هم به طور ترکیبی آن را اجرا می‌کردند. هنر موسیقی در مصر و موسیقی قدیم یهود، موسیقی هندوستان، موسیقی آفریقا و موسیقی چین مباحث بعدی این بخش را تشکیل می‌دهد.

نویسنده بخش دوم را با عنوان خاور نزدیک شروع و در ادامه با موسیقی مذهبی دنبال می‌کند و آن را تا حدودی با خواندن قرآن با آواز خوش مرتبط می‌داند. وی علاوه بر آواز خاص قرآنی، به اذان هم اشاره می‌کند. در ادامه موسیقی ایران بررسی شده و برای روشن شدن وضعیت تاریخی آن، به پس از صفویه اشاره و سنت و فرهنگ موسیقی سنتی مورد توجه قرار گرفته است. همچنین شکل‌گیری موسیقی نوین مربوط به بعد از دوران مشروطیت از دیگر مباحث این بخش است.

بخش سوم با مقدمه‌ای از موسیقی غرب و اساس آن و فرهنگ موسیقی یونان، روم و آغاز رشد موسیقی در اروپا همراه شده است. به نظر مؤلف آنچه در یونان به شکل تئوری فرم‌گرفت و ارائه گردید به دلیل وجود تمدن‌های روم، بیزانس و جهان اسلام، به صورت یک سنت مثبت اروپایی درآمد و در منطقه انواع لغات تخصصی با تغییر فرم متداول شد که تا امروز نیز ادامه دارد.

بخش چهارم و پنجم موسیقی کلیسایی و غیر کلیسایی و شکل‌گیری موسیقی جدید در ایتالیا (رنسانس) و موسیقی در اواخر رنسانس - شروع باروک را دربر گرفته است. سپس اپرا و اشاره به معنی، و چگونگی آن و همچنین پیدایش نت، و شکل گرفتن رقص تحت عنوان سوئیت و اشکال مختلف رقص سه بخش بعدی کتاب را شکل داده است.

مؤلف اشاره‌ای به عصر باروک که مرزبندی و شکل واحدی نداشته و دارای ابعاد گوناگونی است، کرده و فشرده‌ای از تکامل فرم این دوره را ارائه و مبحث کلاسیک از دیدگاه امروز با دو مفهوم در گذشته را مورد توجه قرار داده است.

ارکستر و انواع آن، فیلامونیک، کرال و کر و همچنین ارکستر سمفونی و انواع آن، تکامل ویلون و مواردی درباره‌ی آن، آرشه و پیدایش آن، ویولا، ویولنسل - چلو، کنترباس و انواع ساز اعم از بادی چوبی، بادی برنجی و کوبه‌ای بخش‌های دیگر کتاب را تشکیل داده است. شرح موسیقی اواخر قرن ۲۰ و اوایل قرن ۲۱ و انواع آن و اشاره‌ی کوتاه به موضوع هیپ هاپ بخش پایانی کتاب را به خود اختصاص داده است.

کتاب با استفاده از منابع موجود، مانند تاریخ موسیقی Knauers و دایره‌المعارف موسیقی فرهنگ الفبایی Ullstein lexicon der musik نوشته‌شده که به عنوان کتاب درسی در اروپا تدریس می‌شود.

تاریخ و فرهنگ موسیقی جهان در ۳۹۸ صفحه و شمارگان ۲۵۰۰ نسخه از سوی انتشارات سوره مهر به چاپ رسیده است.